

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІМПРОВІЗАЦІЇ»**

Освітньо-наукова програма доктора філософії – Музичне мистецтво

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 2 вересня 2020 року

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і практика імпровізації
Викладачі	Дугчак Віолетта Григорівна Черепанин Мирон Васильович, можуть бути залучені інші викладачі відповідно до фаху здобувача (інструментального, вокального)
Контактний телефон викладача	0661933266 0956404015
Е-mail викладача	violetta.dutchak@pnu.edu.ua duetconcertino@ukr.net myron.cherepanyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Індивідуальні заняття
Обсяг дисципліни	90 годин (30 – індивідуальних, 60- самостійна робота)
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Згідно розкладу, у т.ч. онлайн
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Теорія і практика імпровізації» забезпечує процес удосконалення виконавських навиків здобувача як митця вищого рівня майстерності в галузі музичної виконавської творчості, формує його професійний розвиток, який є необхідним для майбутньої успішної самореалізації за спеціальністю. Курс дисципліни формує творчий потенціал здобувача освіти в системі розвитку музичного мистецтва і культури, передбачає актуалізацію та певну інтеграцію його професійних знань і комплексний розвиток виконавських вмінь та навичок, необхідних для ознайомлення із сучасними досягненнями музичного мистецтва.</p> <p>Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців з основами імпровізації, композиції, обробки і транскрипції; формуванні широкого художньо-мистецького світогляду; забезпеченні професійної підготовки, необхідної для практичної діяльності музиканта-виконавця.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою та предметом навчальної дисципліни «Теорія і практика імпровізації» є вивчення основних типів і форм імпровізації, а також подальшого впровадження результатів роботи у творчу педагогічну та виконавську діяльність (соліста, диригента, музичного колективу).</p> <p>Основне завдання дисципліни «Теорія і практика імпровізації» полягає у підготовці здобувача освіти до творчої виконавської діяльності, який добре володіє елементарними навиками композиції, обробки і імпровізації різноманітних стилів і жанрів, прагне реалізувати свій творчий потенціал як музиканта-виконавця, вміє підбирати репертуар, а також здійснювати спроби концертного сольного імпровізування, використання елементів імпровізації у власній виконавській творчості.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Здобувач освіти в результаті вивчення навчальної дисципліни набуває наступних загальних і фахових компетентностей:</p> <p>ЗК2: здатність до пошуку, обробки та аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів;</p>	

ФК8: здатність аналізувати й оцінювати матеріальну та духовну цінність музичного об'єкта в різних хронологічних межах та географічних ареалах, певному соціокультурному середовищі.

Програмні результати навчання:

ПРН1: орієнтація в актуальній проблематиці сучасного музикознавства, її використання в різних сферах власної дослідницької й аналітичної діяльності;

ПРН2: знання і використання наявних, пошук нових методів і методик у описі, узагальненні, аналізі музичних фактів, явищ, процесів, індивідуальної та колективної музичної творчості;

ПРН4: встановлення міждисциплінарних зв'язків між мистецтвознавчими, гуманітарними, культурно-історичними дисциплінами та вільне володіння міждисциплінарною методологією наукового пізнання;

ПРН5: знання і використання фахової термінології та поняттєво-категоріального апарату;

ПРН6: визначення концептуальних засад специфіки музичної творчості та виконавства; параметрів народного і академічного, аматорського і професійного музичного мистецтва, елітарності й масовості сприйняття музики; рівнів функціонування музичного твору в моноетнічному й поліетнічному середовищі, об'єктивних й суб'єктивних, інтуїтивних й раціональних аспектів музичної творчості для їх дослідження в історичній еволюції;

ПРН8: уміння працювати з різними видами джерел та документів, у т. ч. нотних, текстологічних, аудіовізуальних, застосовуючи при цьому дослідницькі навички у процесі виконання власного наукового дослідження;

ПРН10: вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та прикладні проблеми музичного мистецтва державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях;

ПРН16: здійснювати організацію і налагоджувати алгоритм роботи креативних груп у різних видах музичної творчості; проводити оптимізацію роботи у різних видах творчої діяльності задля досягнення кінцевої мистецької мети.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин – 90 год
Індивідуальні	30 академічних годин
Самостійна робота	60 академічних годин
Підсумковий контроль	залік

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III	025 Музичне мистецтво	II	Цикл вибіркових компонент

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Імпровізація, її засадничі основи. Історичний розвиток імпровізації у музично-виконавській сфері.	індивідуальне	1 – 40	2 інд, 4 сам.		3-й семестр, 1 тиждень

Тема 2. Жанрові і стильові засади музичної імпровізації.	індивідуальне	1 – 40	4 інд., 8 сам.	10	3-й семестр, 2-3 тиждень
Тема 3. Прийоми мелодичної, гармонічної, ладової імпровізації.	індивідуальне	1 – 40	10 інд., 20 сам.	40	3-й семестр, 4-8 тиждень
Тема 4. Типи фактури, їх застосування у практиці імпровізації. Типи акомпанементу в імпровізації.	індивідуальне	1 – 40	8 інд., 16 сам.	30	3-й семестр, 9-13 тиждень
Тема 5. Сильова імпровізація.	індивідуальне	1 – 40	4 інд., 8 сам.	20	3-й семестр, 14 тиждень
Тема 8. Імпровізація і формування сучасного репертуару виконавців: тематичний, жанровий, стильовий аспекти.	індивідуальне	1 – 40	2 інд., 4 сам.	10	3-й семестр. 15 тиждень

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Перевірка теоретичних знань проводиться у вигляді опитування на індивідуальних заняттях, практичного здійснення індивідуальних творчих завдань стосовно імпровізації на задану тему (з різних типів оригіналу – вокального, інструментального, академічних, естрадно-популярних і фольклорних джерел) для відображення у власній сольній творчості. Максимальна кількість балів – 100.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здача всіх індивідуальних завдань.
Підсумковий контроль	Залік

7. Політика курсу

У результаті вивчення курсу навчальної дисципліни «Теорія і практика імпровізації» аспірант повинен *знати*:

- сутність використання навчальної дисципліни у майбутній професії, проявляти до неї стійкий інтерес;
- специфіку використання навчальної дисципліни у різних професійних сферах діяльності;

вміти:

- досконало володіти матеріалом навчальної дисципліни «Теорія і практика імпровізації».
- використовувати знання з предмету у навчально-виховній роботі зі здобувачами в закладах мистецької освіти різних рівнів;
- застосовувати вивчений матеріал в організації наукових і практичних дискусій;
- застосовувати базові теоретичні знання в практичній творчій виконавській роботі;

- використовувати інформаційно-комунікативні технології для вдосконалення творчої майстерності;
- самостійно визначати завдання професійного та особистого розвитку, займатись самоосвітою, усвідомлено планувати підвищення своєї кваліфікації;

володіти:

- історичними відомостями про імпровізацію та відповідною музикознавчою термінологією;
- навиками теоретичного аналізу зразків авторських імпровізацій;
- базовими знаннями щодо процесу імпровізації;
- імпровізаційними підходами у відображенні різних типів обробки мелодій, гармонізації, ритмічної та фактурної варіативності;
- яскравою музично-образною фантазією, інноваційними і креативними підходами у реалізації творчого задуму;
- навиками імпровізації на власному інструменті (чи голосом);
- конкретними механізмами імпровізаційного музикування.

8. Рекомендована література

1. Барбан Е. Джазовая импровизация (к проблеме построения теории) / Е. Барбан // Советский джаз: Проблемы. События. Мастера. — М. : Сов. композитор, 1987. — С. 162–183.
2. Богатырев П. Г. Традиция и импровизация в народном творчестве : Вопросы теории народного искусства. — М. : Искусство, 1971. — 544 с.
3. Бриль И. Практический курс джазовой импровизации для фортепиано /И. Бриль / [ред. Ю. Холопова]. — М. : Сов. композитор, 1979. — 112 с.
4. Грица С. Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки. — Тернопіль : Астон, 2002. — 236 с.
5. Гуменюк А. І. Українські народні танці. — К. : Наукова думка, 1969. — 616 с.
6. Давидов М. А. Виконавське музикознавство: енциклопедичний довідник. — Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. — 400 с.
7. Давыдов С. К вопросу об интерпретации текста в джазовой музыке / С. Давыдов // Київське музикознавство. — К. : КДВМУ ім. Р. М. Глієра, 2001. — Вип. 7. — С. 18–191.
8. Дуда Л. Фольклорні жанри та їх трансформація у творчості для бандури: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 / Дуда Лариса Ігорівна ; Держ. ВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника". - Івано-Франківськ, 2016. - 19 с.
9. Евдокимова Ю. Проблемы первоисточника: статья // СМ – 1977 – № 3. – С. 109–112.
10. Когоутек Ц. Техника композиции в музыке XX века. М. : Музыка, 1976. — 367 с.
11. Жукова Н. Интерпретація як компонент музичної творчості: естетичний аспект / Н. Жукова : автореф. дис. ... канд. філос. наук. — К. : КНУ, 2003. —14 с.
12. Земцовский И. Фольклор и композитор [Теоретические этюды]. — Л. : Советский композитор, 1977. — 176 с.
13. Іваницький А. Українська музична фольклористика (методологія і методика) й. — Вінниця : Нова книга, 2004. — 320 с.
14. Іваницький А. Український музичний фольклор: підручник для вищих навчальних закладів. — Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. — 320 с.
15. Іваницький А. Українська народна музична творчість. — К. : Муз. Україна, 1990. — 336 с.
16. Коган Г. Парадоксы об исполнительстве // О Музыке: Проблемы анализа. — М. : Сов. композитор, 1974. — С. 344–365.
17. Козаренко О. Українська національна музична мова: генеза та сучасні тенденції розвитку: автореф. дис...док. мистецтвознавства. : спец. 17. 00. 03 / О. Козаренко. — К., 2001. —36 с.
18. Коновалова И. Жанр обработки как явление художественной интерпретации в музыке // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. вузів худож.- буд. профілю України і Росії. — Х. : ХДАДМ, 2003/2004. — № 5/6, 3/4. — С. 48-51.

19. Корыхалова Н. Интерпретация музыки: теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике: монография – Л.: Музыка, 1979. – 208 с.
20. Котляревская Е. Вариативный потенциал музыкального произведения: культурологический аспект интерпретирования: дис... канд. искусствоведения. – К., 1996. – 196 с.
21. Курышева Т. Театральность и музыка. – М.: Сов. композитор, 1984. – 200 с.
22. Кушпет В. Г. Школа виконавської традиції (кобза, ліра, торбан, бандура, спів). – К. : Темпора, 2016. – у XVIII ч.
23. Лісовська Т. А. Імпровізація як вид творчої діяльності в теорії і практиці музичної освіти. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmdup_2015_2_24.pdf
24. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. – М. : Сов. композитор, 1990. – 312 с.
25. Ляшенко І. Народність і національна характерність музики. – К. : Вид-во Академії наук УРСР, 1957. – 92 с.
26. Ляшенко І. Національні традиції в музиці як історичний процес. – К. : Муз. Україна, 1973. – 328 с.
27. Мальцев С. О психологии музыкальной импровизации / С. Мальцев. – М. : Музыка, 1991. – 88 с.
28. Михайлов М. Стиль в музыке: исслед. – Л. : Музыка, 1981. – 264 с.
29. Москаленко В. Творческий аспект музыкальной интерпретации (к проблеме анализа) / В. Москаленко: монография. – К., 1994. – 157 с.
30. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. – Київ: 2013. – 134 с.
31. Муха А. Процесс композиторского творчества (проблемы и пути исследования). Киев : Музична Україна, 1979. 269 с.
32. Назайкинский Е. Логика музыкальной композиции. М. : Музыка, 1982. 319 с.
33. Пістунова Т.В. Музична імпровізація як складова системи підготовки музикантів-інструменталістів у ВНЗ. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/7/20.pdf>
34. Путилов Б. Н. Проблемы фольклорных жанров [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.booksite.ru/fulltext/1/001/001/084/main6.htm>.
35. Сапонов М. Искусство импровизации: Импровизационные виды творчества в западноевропейской музыке средних веков и Возрождения / М. Сапонов. – М. : Музыка, 1982. – 77 с.
36. Соколов А. Музыкальная композиция XX века: диалектика творчества: монография. – М.: Музыка, 1992. – 227 с.
37. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы // Вопросы социологии и эстетики музыки: статьи и исследования. – Л. : Советский композитор, 1983. – Вып. 3. – С. 129–142.
38. Українські народні пісні з нотами. Засвіти свічу воскову / уряд. Г.І. Ганзбург. – Х. : Фоліо, 2002. – 286 с.
39. Фольклорні матеріали з отчого краю. / Зібрали Василь та Ганна Сокіл; уряд. Василь Сокіл, Ганна Сокіл, Лариса Лукашенко. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1998. – 615 с.
40. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція). Монографія / Михайло Хай. – Київ–Дрогобич, 2007. – 538 с.